

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

TE TOA TAKITINI

NAMA 53.

HASTINGS.

Tihema 1. 1925.

KIA OHO NGA PARIHA. HURIHANGA TAU.

HE whakamahara tenei ki nga Pariha o te Pihopatanga o Waiapu kia tirotirohia a koutou kaute i tenei marama. ka tuku ai nga moni e tika ana ki te tari o to tatou Pihopatanga.

Ko te tau o nga Pariha Maori hei te 31 o Tihema ka huri. Ki te pahure nga ra o tenei marama (Tihema) kua nama o tatou Pariha ki te Pihopatanga. Arohatia mai to tatou tari, ka tuku mai i nga obaoha katoa hei whakamama i ona pikaunga taumaha. Kia ora nga Minita me nga komiti o te Hahi.

KAORE HE PEPA MO HANUERE.

ITE raruraru o nga tangata perehi o te pepa ki a ratou hararei tae atu hoki ki nga raruraru o te Etita, kaore *Te Toa Takitini* e perehitia i te marama o Hanuere.

MARAMATAKA.

KO te utu mo te maramataka nui a *Te Toa Takitini* i kuhuna atu ra ki te pepa i te tau ka huri nei e £32. I te kore moni takoto noa a *Te Toa Takitini* i tenei tau, i te he hoki o te haere mai o nga manaaki a te huinga e tango nei i te pepa, kua kore i taea te perehi o te maramataka nui. Engari te mea pukapuka ma nga minita tera ano pea e taea. Otira kei a koutou kei nga Pariha o te Motu te tikanga. Ki te whai hereni ka taea. Kaore te Etita e hoha ki te mahi, engari ma koutou tetahi wahi. Tukuna mai he moni hei whangai i enei o a tatou mahi. Ko te utu mo te 800 maramataka paku. £17.

TE TOA TAKITINI

334

TE TOA TAKITINI.

Tihema 1, 1925.

TE PIHOPATANGA O AOTEAROA.

I Hui te Hinota Topu (General Synod) ki Poneke i te 2 o nga ra o te marama nei (Tihema), a no te 3 o nga ra ka paahitia te pire hei whakamana i te Pihopatanga motuhake mo te iwi Maori. I puta i te Atipihopa nga mihi ki nga mema o te Hinota mo te pai o ta ratou whiriwhiri i nga kaupapa o taua pire, me tana tumanako kia nui nga painga e puta ki te iwi Maori i runga i tenei mahi nui a ratou. Kua tuturu ko Te Aute hei rohe whenua, hei taunga mo taua Pihopatanga, engari ko te mana o te Pihopa ki te tangata, ka whai i te kakano Maori i nga wahi katoa o Nui Tirenī e whakaaetia mai ana e etahi o nga Pihopa.

Ko te mana o te Pihopa mo nga Maori ka pera tonu me te mana o nga Pihopa pakeha. Kua whakaaetia mai te mana ki taua Pihopa mo te karanga i tana Hinota Maori, mo te whakatu i ana Atirikona, me te tuku i nga mema e rite ana ki te hui a te Hinota Topu o Nui Tirenī. Katoa nga mana o te Pihopa pakeha kua whakaaetia mai ki te Pihopa mo nga Maori.

Ko te ingoa o to tatou Pihopatanga kua tuturu ko Aotearoa.

Te paahitanga o te pire i roto i nga whakahaere a te Hinota Topu, ka karangatia matou nga Minita me nga mangai reimana o te taha Maori kia hui tahi me nga Pihopa, kia whiriwhiri tahi i te ahuatanga mo te whakatu i te Pihopa.

Ko nga tangata o tenei hui he mea ata whakamana, a kaore hoki he rawaho i whakaaetia kia uru mai ki tenei huihuinga.

Ko nga tangata enei i whakaritea mo tenei hui:—Te Atipihopa, te Pihopa o Waiapu, te Pihopa o Poneke, me te Pihopa o Dunedin.

Ko nga Maori enei:—

Pihopatanga o Akarana.—Rev. Canon W. H. Keretene (Ngapuhi), Rev. K. T. Harawira (Aupouri), Rev. W. N. Panapa (Rarawa), Rev. H. Raiti (Rarawa), Hoori Tane (Ngapuhi), Hemi Te Paa (Rarawa), Teri Paraone (Ngatimaru).

Pihopatanga o Waiapu.—Rev. Pine Tamahori (Ngati Porou), Rev. Peni Hakiwai (Ngati-Kahungunu), Rev. F. A. Peneti (Te Arawa), Hon. A. T. Ngata (Ngati Porou), Hori Tupaea (Ngati Kahungunu), Wiremu Kingi (Te Arawa).

Pihopatanga o Poneke.—Rev. Temuera Tokoaitua (Otaki), Rev. P. Hikairo Leonard (Marton), Meihana Durie (Aorangi), Kingi Tahiwi (Poneke).

E toru o matou huinga ko nga Pihopa. Notemea he hui tapu te ahua o enei hui a matou e kore e pai te whakaputa o nga take korero ki waho. Heoi ano te mea hei whakaatu:

- (1) I pai tonu a matou korero ko o tatou Ariki Pihopa a tae noa ki te mutunga..
- (2) I whakaatu nga Pihopa i nga take i tika ai me pakeha te Pihopa tuatahi hei whakatakoto haere i nga kaupapa o tenei Pihopatanga hou, notemea he mahi uaua..
I whakaatu nga Maori i nga take i whakaaro ai ratou me Maori te Pihopa tuatahi. Marama tonu nga take a tetahi, a tetahi. Kaore hoki i ngawari tetahi taha me tetahi taha.
- (3) Ka tonono te taha ki nga Maori kia hikitia te hui, kia hoki ano ratou ki o ratou iwi ki o ratou pariha whakatu ai i te kupu a nga Pihopa e ki nei me pakeha.
- (4) Ka hikitia te hui mo te wa e whakawahia ai te Pihopa hou o Waikato i nga ra o Aperira.

Ka mutu i konei nga korero o te Hinota tuatahi o te Pihopatanga o Aotearoa. Ko te Pihopatanga kua whakaaetia. Kei te whanga atu inaianei ko te Pihopa kia whakaturia mai. Ko te oranga mo te Pihopa kua rite mo nga tau e rima, ara he mea aroha mai na nga kai-whakahaere o te tahua whakamahara ki a Te Wiremu Karuwha me Te Wiremu Parata.

E nga iwi kia kaha ra ki te awhina mai i ta tatou taonga.

KIA U KI TE INOI MO TO TATOU PIHOPATANGA MAORI.

KUA hikitia te hui a te Hinota Maori i tu nei ki Poneke i te 3 me te 4 o nga ra o Tihema, 1925. Kua whakaritea mo te wa e whakatapua ai te Pihopa pakeha mo Waikato, hei reira ka karangatia ano te Hinota Maori kia tu ki te whiriwhiri i tetahi Pihopa mo tatou. E whakaarotia ana tera e tu taua Hui i nga ra o Aperira, 1926, ki Hamutana.

He karanga tenei na *Te Toa Takitini* kia tahuri nui tatou ki te rapu i te maramatanga o te Atua mo tenei take. He mahi wairua, no reira rapua nga kaha o te taha wairua. Tenei tetahi inoi hei tauira ki a tatou, hei inoi hoki ma tatou i roto i a tatou hui. Na te hunga kua moe i te moenga roa te tauira o te inoi nei, engari ko etahi kupu torutoru nei i whakahangaitia mo tenei wa.

Kia mahara ki te whakawhetai ki te Matua i te wahi ngaro mo tenei manaakitanga, kua whakaaetia nei he Pihopatanga motuhake mo tatou mo te Iwi Maori. Heoi ano i roa ai he kore kaore i tau me Maori me pakeha ranei taua Pihopa.

HE INOI MO TE PIHOPATANGA O TE IWI MAORI.

E TE ATUA kaha rawa, kua oti te whakakotahi e koe tau hunga whiriwhiri katoa, hei tinana mo tau Tama, mo to matou Ariki, mo Ihu Karaiti:

Tenei matou au pononga, te tuku atu nei i a matou whaka-whetai, me a matou whakamoemiti ki a koe, mo tau whakaaetanga kia whakawhiwhia matou ki tenei taonga nui, ki te Pihopatanga motuhake mo te iwi Mori.

Kia anga tonu mai tou whakaaro atawhai ki tou Hahi i roto i te iwi Maori. Manaakitia mai matou me o matou Pihopa, me nga mangai o nga iwi i tenei wa e rapu nei i te huarahi kua rite mai i a koe hei painga mo tenei wahanga o tau Hahi. Kia riro mai i a matou nga taonga maha o tou Wairua Tapu, ara te mahara, te mohio, te kaha, te aroha, me te ata whakaaro; kia whai tonu ai matou i roto i a matou mahi katoa, ko Koe kia whakakororiatia, ko te pai o te iwi ki kake, ko tou rangatiratanga kia whakanuia. Kei meatia tetahi mea e matou i runga i te tikanga totohe, i te whakapehapeha, i te matakuru ranei i te tangata. Kei hē hoki a matou mahi i te whakaaro pokanoa ake, i te hīanga ranei a te tangata; engari kia ata whakatakotoria nga tikanga katoa, e tupu pai ai tau Hahi i roto i a matou; kia mahia ai e matou katoa nga mahi pai kua rite mai nei i a Koe hei mahinga ma matou; kia whakakotahitia ai matou katoa i roto i te whakapono, i te aroha; kia rite tahi ai hoki o matou whakaaro, me o matou mangai, te whakakororia i a Koe; ko Ihu Karaiti hoki to matou Ariki.—Amine.

HE POWHIRI NA NGATI POROU.

Waiomatatini, Waiapu,

Tihema 1, 1925.

KI TE IWI MAORI O AOTEAROA, O TE WAIPOUNAMU.

TENA koutou. He powhiri tenei kia tae mai koutou ki Tikitiki, wahi o Waiapu, i te 15 o nga ra o Pepuere, 1926, ki te whakatapunga o MERI WHAREKARAKIA, ki te hurahanga hoki o te Kohatu Whakamaharatanga ki nga Hoia Maori o te rohe o Ngati-Porou i haere nei ki te pakanga nui 1914-18, ki nga mea o ratau i mate atu, ki nga mea hoki i ora mai.

Ko te Wharekarakia nei hei whakamaharatanga ano ki a ratau, hei matua mo te kohatu, kei te wahi kotahi e tu ana. He mea whakairo hoki, he mea kowhaiwhai, he mea tukutuku, hei pupuri i te ātanga, i te wehi, i te haratau o era taonga a o tatau tīpuna i roto i tenei o nga whare o te Atua. Kia tu tena, me te kohatu, me te marae, hei awhitanga ma te aroha, ma te ngakau mamae mo te hunga i manawanui ki te tuku i o ratau tinana, kia toitu tonu ai nga tikanga pai o te ao.

Ko te wharekarakia ma te Pihopa o Waiapu e whakatapu, nana hoki i whakatakoto te kohatu o te Kokonga. Ina tu te Pihopa mo te Iwi Maori i roto i enei ra, ka karangatia ia hei manuhiri ki te hui, māna e āwhina te Pihopa o Waiapu. Ka whakatutukitia tena taha i te 11 o nga haora o te ata o te Turei te 16 o Pepuere.

Ko te Kohatu ma te Kāwana-Tianara, ma Sir Charles Ferguson e hura i te 3 o nga haora o te ahiahi o taua ra ano. Kua whakaaetia hoki e te Kawana te pōwhiri ki a raua ko tana wahine kia tae mai ki tenei hui, a kei te nui to raua tumanako kia kite whaiti i te iwi Maori ki tetahi o o tatau marae.

Ki te taha o enei take i runga ake nei kei te tumanako nga tangata whai mahara kia whakahuihuitia ki te wahi kotahi mo tetahi wa poto nga tangata hei kimi, hei whakatakoto i nga kupu mo te ahua o te iwi Maori a nga ra e heke iho nei. No te Tai-rāwhiti te marae o tenei karanga a tatau, na reira ka mea atu ki te Tai-Hauauru. "E hoa ma! haere mai tātatau ki konei tiro-tiro tahi ai i to tātatau ahua, me kore e kitea he kupu hou. Te wahi whakaaro i tenei, i tera, me tūhonohono, kia tinana ai he kupu pai, hei arahi i te iwi i roto i etahi o nga mahi. Na reira e tā Pomare! Haere mai me ena o a tatau tamariki. E tā Te Rangihiroa! Mauria mai nga titiro hōhōnu a tou ngakau mahara. Kua roa tenei te wa e ngaki takitahi noa atu ana tatau, a he hanga mokemoke."

E hoa ma i te Tai-Tokerau haere mai! Ko te purapura i tiria ki Paikia kua whai tinana ki nga wāhi katoa o nga motu nei. Ko nga kupu i whakatakotoria ki Waitangi kua waiho hei taonga ma te iwi Maori katoa. Ko te whakapono, ko te ture, nau enei taonga i ātua manaaki. I te ra i whakamatautauria ai te ao ki roto i te pakanga, ka tū tahi ena tamariki me enei tamariki. I kona te Tai-rawhiti i nanahi tata nei i te ra o te Whare, o te Kohatu whakamaharatanga ki te Tiriti o Waitangi. E tā Tau Henare, haere mai! Kia kite ā kanohi atu hoki enei o nga morehu i a koe, i nga tamariki whakahaere o te tai whakararo.

Te Waipounamu i tua o Raukawa kua roa rawa tenei te wa e kore ana e kitekite. Kei a koutou na e waihanga ana etahi mea hou ma tatau, ko koutou hoki kei roto i te matotoru tanga o te iwi pakeha. Haere mai! Me kore he kupu i a koutou hei tohutohu mo te ahua o te iwi Maori ina hohōnu atu ki roto i te pakehatanga. E tā e Uru! Ko Porourangi tenei e karanga ana ki a Tahu-potiki.

Te Tai-rawhiti! No tatau te marae e karangatia nei kia hui mai nga motu e rua ki reira. Te Arawa. Nāu i tuatahi te kōkomo ki roto i te whare o te Atua nga taonga a o tatau tipuna. Ko ou ringa tohunga kei te āwhina i nga mahi o te whare, a mau ano e haramai e manaaki tau taonga. Haeremai hoki ki te whakanui i enei o a tātatau tamariki, nana i hapai te ingoa o te iwi Maori i roto i te pakanga.

Nga iwi o Matātua, kei a koutou nei te ngaki nui mo enei ra, haeremai ki tenei o nga marae whakatakoto kupu mo te tatau robe. Haeremai ki o tatau aitua e takoto nei. Ahakoa ko te kaupapa o te hui nei kei tenei o nga whare o te Hāhi matua, haeremai ki etahi o nga kupu o te wa nei.

Nga iwi o Turanga, ko tatau tatau i roto i nga mahi mo a tatau tamariki. I tainahi i a koutou, i tenei ra i a matau, a hei apopo nei kia koutou ano pea. Haeremai, hei whakatokomaha i te Tai-rāwhiti ki te manaaki i nga iwi o te motu.

Ngati-Kahungunu i te Paritu ki Mohaka, haeremai! Haeremai ki tenei o a tatau kohatu. Ko nga tamariki enei a Henare Wepiha i mahue atu i a ia ki tera taha o te ao, ko te aroha nana ano i ata whakahoki mai ki muri nei, a whai atu ai ia i muri. Kei te tono koutou i nga kupu hou, i nga whakahaere hou o tenei ra, na reira me haramai tatau ki konei hoki kororero ai mo te ora, mo te mate ranei o te iwi Maori.

Ngati-Kahungunu ki Heretaunga tae noa ki Wairarapa, he karanga atu tenei kia hui mai tatau ki tenei marae. He wa uaua tenei i roto i nga whakahaere e pa ana ki te iwi Maori. Kua takoto he wehewehenga i waenganui i nga iwi i runga i nga tikanga, na reira ka tika kia āta kimihia te wāhi kei reira tātau i naianei, me te wāhi e haere atu ana tātau.

Haeremai nga tamariki whai whakaaro katoa e wātea aua, e ngākau nui ana ki te kimi i nga tikanga. Ko tenei wāhanga o nga mahi o te hui ka timata i te ata o te Wenerei te 17 o nga ra o Pepuere, a ma te Honore J. G. Coates, Pirimia, Minita mo te Taha Maori, e whakatuwhera tera wāhi o te hui, e whakatakoto mai hoki he kupu hei timatanga mo nga whiriwhiri..

Haunga hoki ra te karangatanga i whaiti mai i Toka-a-Taiau ki Taumata-o-Apanui, kei runga i o koutou ingoa te karanga a Te Koroneho ratau ko nga mokopuna, a Te Whanau-a-Hine-rupe, a nga hapu o roto o Waiaapu na ratau nei i whakakaupapa te Whare me te kohatu, i takea ai tenei powhiri.

Hei whakamarama ki nga iwi haeremai i tawhiti, ko te huarahi ki Tikitiki, ki te marae o te hui, ma te tereina ki Nepia. Kei reira ka whiriwhiri te tangata ma uta ranei, ka eke i te motoka a tae noa ki te marae. Ka eke ranei i te tima a ka ū ki Tokomaru Bay, ma te motoka e whakatutuki. Ka eke mai ranei i te tima i Akarana ki Tokomaru Bay, ka haere ai i uta. Ko Te Arawa ia ko Matātua kei te marama ki nga huarahi..

Hei whakarapopoto:—

Ko te ra whakaeke ki te marae ko te Mane, 15 o Pepuere. 1926.

Ko tetahi ra ake ka whakatapua te wharekarakia i te ata, a i te ahiahi iho ka hurahia te kohatu e te Kāwana-Tianara. Ko te Pirimia, ko Tā Maui Pomare, nga Minita o te Kawanatanga e tae mai. Ma te Pirimia e whakatuwhera te hui mo nga take e

pa ana ki te iwi Maori i te ata o te 17 o nga ra. Kei te tumanako hoki tera e wātea te Pirimia ki te whakatuhēra i te piriti hou o Waiapu. me te Whare Mahi Pata i Ruatorea.

Heoi.

*. Na Te Koroneho Kopuka
Te Rauhuia Tawhinchirangi
Te Poihipi Kohere,
me Ngati-Porou katoa.
Ko A. T. Ngata, te Kai-whakahaere.*

KURA MINITA.

I ROTO i te rarangi ingoa o nga tangata i paahi i nga whakamatautau a te Poari (Board of Theological Studies) mo te mahi Minita, i te kaupapa pakeha, tokowha nga Maori.

GRADE II.—Ramahaki Rangiaho o Tuhoe; Kingita Anaru o Ngati Kahungunu ki Tangoio; Rikihana Te Hau o te Pihopatanga o Akarana..

GRADE I.—Matauranga Wikiriwhi o Tuhourangi ki Te Whakarewarewa.

Kia ora koutou e hoa mai. Kia mau tonu mai to koutou kaha. Kua whakaaetia nei he Pihopatanga motuhake mo tatou mo te iwi Maori, no reira kia kaha koutou nga tamariki ki te hapai tika i te taonga ka taka atu nei ki o koutou ringaringa a nga ra e heke iho nei. Whakapaua to koutou kaha, a paahi noa koutou i nga whakamatautau mo nga turanga e wha.

NGA PORA MO TE TOA TAKITINI.

E TE iwi, kei te tangi atu ta koutou tamaiti ki ona rangatira o ia marae o ia marae. me te whakaatu i tona hari nui i te mea ka tutataki ano tatou ki a tatou i tenei Kirihimete me te tau hou. Kia nui te ora ki a koutou katoa.

Kia pai ra te mihi mai ki ta koutou tamaiti i tu nei me ana pikaunga nunui, ki tou marae ki tou marae. Otira e nga rangatira, i puta whakauaua atu ta koutou tamaiti i tenei tau i te makariri i a ia i te he o tana pora. Mihi mai ra ki ta koutou tamaiti me te pora ano hei kaupapa mo nga mihi.

“Mere Kirihimete, Hape Nu Ia” ki a koutou katoa.

TE TOA TAKITINI PUKAPUKA.

T ENEI nga kape o *Te Toa Takitini*, mo te tau 1924 me nga waiata Maori i whakahaeretia nei i roto i te Apiti: (e 35 nga waiata me nga whakamarama) kua whakapukapukatia. He tino pai te kiri o te pukapuka nei. E rima enei kape e toe nei. Hui katoa te utu 12/6.

1925.

Tenei hoki ka whakapukapukatia i tenei marama nga kape o ta tatou pepa mai ano i a Hanuere tae noa ki tenei nama 53 o Tihema, 1925, ka puta atu nei. Ko nga tangata e hiahia ana ki tetahi o enei pukapuka tukuna mai a koutou tono me nga moni 12/6. Me peneti. Te Etita, Box 300, Hastings.

KAUA E WHAKAPAE TEKA.

HE inoi atu ki te Etita kia pai koe ki te perehi ki *Te Toa Takitini* aku kupu whakamarama mo etahi korero parau kua rangona e ahau.

I te marama o Mei ka huri ake nei, ka tukua taku rihaina o te pariha o te Wairoa me Nuhaka ki te Pihopa ko te take kia watea ahau me taku hoa wahine ki te whakatikatika i o maua ake raruraru, painga mo te tinana.. I tae mai te reta whakaae a te Pihopa me tana inoi mai kia noho tonu ahau kia tutuki te mutunga o Hune. ā i whakaritea hoki e ahau tenei tono a te Pihopa. Ko a maua whakaaro ko taku hoa wahine he whakatutuki i nga take e paa ana ki o maua tinana ka mutu ka mau ai ano i te mahi tapu a te Ariki i roto i te Hahi. Otira i te wa o taku rihainatanga kaore ahau i mahara kia whakamarama ahau ki te katoa o te tangata nga take o taku rihaina. Ka waiho tenei ahua i ahau ka heke mai ki Poneke nei hei hanganga korero parau. whakakinokino moku ma etahi tangata whakaaro kino, puhaehae. ka whakariroia ketia te take o taku rihaina ki etahi take ke noatu, take tito hanga parau waihangatanga na te whakaaro kino. puhaehae.

I taku rongonga tuatahi i enei korero kaore ahau i whakaaro ki te whaiwhai i runga i taku mohio e kore nga tangata whakaaro pono e mohio ana kia maua e whakapono ki aua korero parau Otira i te mea kua whanui a kua hopu hoki te taha pakeha. a i runga i te manawapa ki te ingoa pai o taku hoa wahine me te karangatanga i runga i ahau tae atu hoki ki te ingoa me te mahi tapu a te Hahi koia ka tuhi i enei whakamarama.

Tuatahi.—Ko taku rihaina i mutu ai ahau hei minita mo te Pariha o Nuhaka me te Wairoa, naku ake, kaore i te Pihopa i tetahi atu ranei.

Tuarua.—I te hui poroporoaki i Nuhaka kia Rev. Weadon. Kaore ahau i kii na te Pihopa ahau i pana engari i kii ahau “Ko taku rihaina naku ake, naku ake taku whakamutunga i ahau.”

Noreira e inoi ana ahau ki te hunga e aroha ana ki te pono me te tika kua koutou e whakapono ki nga korero parau tito e korerotia ana moku engari awhinatia mai ahau ki te rapu i te tangata, nga tangata ranei, na ratau i whakato enei korero whakakinokino, kohuru i nga tangata kahore nei a maua kino kia ratau.

Heoi na to koutou hoa aroha i roto i te Ariki.

—*Himepiri Munro.*

48 Richmond Street,
Petone.

MOKAU KI TAMAKI-KUA HINGA.

NO te Wenerei te 11 o nga ra o Noema, 1925, ka moe a Takerei Kingi Wetere i te moengaroa.. Tona kaumatua e 47 nga tau.

Ko Te Kawa te matua, ko Runga-te-rangi te tamaiti. Ka hinga a Te Kawa, ki Tamaki, ka hinga a Runga-te-rangi ki Mokau. Ka waiho i konei ko te whakatauki: "Mokau ki runga Tamaki ki raro."

Ko Tainui te waka, ko Hoturoa te tangata. Ka haere tahuhu mai ai ko ia tenei ko Takerei kua hinga kite ihu o te waka nei. Ta Hoturoa ko Hotuope, tana ko Hotuawhia, tana ko Hotumatapu, tana ko Motai, tana ko Ue, tana ko Raka, tana ko Kakati, tana ko Tawhao, tana ko Turongo, tana ko Raukawa, tana ko Rereahu, tana ko Maniapoto. Na Tawhao ano ko Whatihua, tana ko Uenukutuwhatu, tana ko Tuatangiora, tana ko Hineaupounamu ka moe ia Rereahu, ka puta ano ko Maniapoto. Tana ko Te Kawa, tana ko Runga-te-rangi, tana ko Maniaopetini, tana ko Taitengahue, taua ko Maniaurua, tana ko Tukehu, tana ko Te Kawa II., tana ko Te Rangitua-taka, tana ko Te Kawa III., tana ko Takerei, tana ko Te Rereanga, tana ko Kingi, tana ko Takerei II.

I te takiwa tonu e whakapuawai ana tona tinana me ana mahi katoa, ka hinga tenei tangata. Kote korero mona, ko te Takerei a tera, a tera. He tamaiti i matea-nuitia i kitea-nuitia hoki e ona matua tupuna, tae atu ki ona iwi Maori Pakeha. He tamaiti no te rangimarie no te aroha, he matua no tenei hanga no te tangata, kahore he iti kahore he rahi. Ko te pou o te whakapono, kihai i taea te whakakorikori. He tamaiti i tae ki nga kura nunui ki te rapu i te hohonutanga o te matauranga o te pakeha. Ka hono ai i roto i a ia, te ao hou raua ko te ao tawhito, te ao pakeha raua ko te ao Maori.

I mate ia ki tetahi o ana kainga i Mapiu, ka mauria mai kia takoto kite roro o tana matua-a-whare o Te Tokanganui-a-Noho i Te Kuiti, muri rawa ka mauria ki te rua-whakautu o ana matua tupuna i Mokau. I tangihia ia e te motu katoa tae atu ana ki te taha pakeha, ki te Kawanatanga hoki.

Haere ta matou mokopuna tamaiti! Haere te whakaruru-hau! Haere te Rata tiketike! Haere te Puhi o Tainui! Haere te Puhi o Tokomaru! Haere! Haere! Haere!

—*Na Pahiri Wiari.*

HE KUPU WHAKAMARAMA NA TE PIHOPA MO TE NEHU I NGĀ TUPAPAKU O TE ROPU A RATANA.

HE whakamarama i nga kupu i roto i te reta a nga Pihopa i tukua nei ki a koutou i a Hurae kua pahure ake nei, ara, i enei kupu:—"E kore e tika kia korerotia e te Minita nga karakia o te Hahi, ara . . . te nehu tupapaku mo te hunga pera."

Ko te whakamarama tenei a te Pihopa:—

1. Kei te whakaae te Hahi kia tanumia nga tupapaku o te ropu a Ratana i roto i nga wahi tapu o te Hahi.
2. Ma te Minita, ma tetahi kaikarakia ranei a te Hahi e nehu.
3. Kaua e korerotia te karakia nehu i roto i te Rawiri mo te hunga pera.

4. Me korero te karakia ke kua tukua na ki a koe i roto i tena reta.
5. Me nehu hoki ki taua karakia nga tamariki kahore nei i iriiria tikatia, ara i iriiria i runga i nga tikanga a te Hahi.

WM. WALMSLEY, WAIAPU.

Bishopscourt, Napier,
December 8th, 1925.

HE EKEPIHANA NA TE HAH MIHINARE.

K EI te 23 o nga ra o Akuhata, 1926, ka tu te ekepihana (Missionary Exhibition) ki Akarana. E ona nga ra o tenei ekepihana e tuhera ana. Ko te tikanga o tenei mahi he whakaatu i nga mahi a te Hahi i tena wahi i tena wahi o te ao. He whakaatu hoki i nga ahuatanga o ia iwi, o ia iwi, puta noa te ao. He mahi ataahua, he mahi pai, no-reira kia kaha koutou nga Maori o te Pihopatanga o Akarana ki te tantoko haere i taua mahi.

NGA MOANA A TE ARAWA.

T AKU korero mutunga i tero wahanga ko te apititanga atu i te ingoa o Rev. Pererika A. Peneti ki te rarangi o nga tangata i tika kia puta he mihi he whakapai mo nga mahi mo nga Moana. Ehara i te mea kai te wareware ahau mo etahi atu o te Arawa, o etahi atu ranei i whai waahi ki nga mahi mo enei Moana: kaore, kai te mohiotia ratau katoa, a ka puta ano he kupu mo ratau. Heoi taihoa e whakatutuki taku korero whakamarama mo ratau me Peneti hoki.

Mo Apirana Ngata.—He nui nga mahi nunui kua mahia e Apirana Ngata mo te Arawa, engari ka rua nga take tino nunui, te tuatahi ko te *Rere-i-Okere*, ara ko te Hiko e mahi nei i te "Raiti" mo Rotorua—ahakoa—kihai ia i pa nui ki tera take engari ko ia te hoa o te roia naana i whakatutuki tera take, ka puta kia N. Pikiao e £3,000 hai utu mo te rironga o te whenua me te wai i te Kawanatanga.

Ko te keehi o nga moana te Tuarua o ana mahi mo te Arawa. Ahakoa, e hara i a ia te timatanga o te whaka haerenga, te kaupapa ranei o te keehi, tac mai ki te Keehi Pira i Poneke (Full Court) i tautohetia ai te take kia ahei nga Maori ki te kawe i te keehi mo te takere o nga Moana ki te Kooti Whenua Maori uiui ai nga take engari no muri tata o tera katahi ia ka timata ki te awhina. Ko te waahi tuatahi ko te kaupapa o te "Kereeme" kia pehea te nui o te utu hai akinga ki te Kawanatanga, a he aha nga huarahi e whakapaua ai aua moni mehe-mea ka riro mai. Ko taana whakaaro i runga i te ata whakaaro ki te nui o nga roto wai maori nei—te ahua o tena o tena o nga roto nei, ka whakaritea i runga i te ata whakaaro marama kia £120,000 te moni tika, a 13 nga roto e pangia e tenei take i waenganui i te Kawanatanga me te Arawa. He mea ata hanga

e Apirana me te Arawa nga huarahi e whakapaua ai tenei moni: Ko enei mo nga kura, kuranui ki waenganui ia Te Arawa awhina i nga Hobipera, i roto o te Rohe o te Arawa whare-nechi, awhina i nga nechi mo nga Maori. Awhina i nga pani, me era atu tikanga, kua uru nei etahi ki nga kaupapa o te Poari Tiaki o Te Arawa. He take i whakaarotia e Apirana e māmā mai ai te Kawanatanga ki te whakaare i te tono a te Arawa.

I tenei wa kaore ano ia i hangai ki te whakahaere ki te awhina ranei i te Roia whakahaere o te kechi, no te wa rawa i ata tukua ai e N. Pikiao i runga o Otaramarae te kechi a N. Pikiao kia ia katahi ano ka maro tana whakaaro mo te kechi a Te Arawa, ka waiho tonu mai ia hei takawaenga i a Te Arawa me te Kawanatanga, hai akiaki hai whakahaere e taea ai te kawo mai o te take ki te aroaro o te Kooti Whenua Maori, tae noa ki tona tutukitanga, kua u te ika kai uta, kua haehaea, koia ka tika te patai a te "pepa." Ka pehea tia hoki a Apirana Ngata?

Waiho ma te wa e whakaaro. Ko au tikanga nunui hai tohu mo to ahua—i waenga i to iwi ia te Arawa katahi nei ano a te Arawa ka whakaaro tahi nāu, i te wa o nga Kaumatua kihai i penei, no reira kai te he nga korero a nga hoa tautohe mo Apirana mo te tuunga mema i era tau ra e kii mai nei hai aha te tangata ke i manaakitia ai e rite ana ki te rakau kaore ona rau e taka ana hai whakamomona mo etahi atu engari mo tona take ano. No reira e hoa e Apirana kia ora koe, e tumanako ana kua mutu a taua nei take penei te nunui. E hari ana te ngakau kua tutuki te mahi.

*Mo Rewini (Levin).—*He mea miharo ano tenei, he pakeha te tangata nei, kaore ona paanga mai ki nga Moana o Rotorua, kaore ona mohiotanga ki nga Kaumatua o te Arawa, ki nga tikanga ranei a te Arawa mo ona marae, mo nga Moana ranei, ki etahi karangatanga hapu ranei o Te Arawa, kore rawa atu. Heoi ano tona paanga mai ki nga whakahaere mo nga moana, he hoa nona etahi tangata o N. Pikiao, no te Morehu te Kiri-kau me Raharuhi Pururu kei runga i enei tangata tona take i pa mai ai mo nga whakahaere o nga Moana. E hara ia i te roia, engari he hoa ia no nga Roia Nunui, no te Kereti, K.C. (C. P. Skerrett), he whanaunga hoki ki nga tangata whakahaere a te Kawanatanga mo nga Moana, kia Sir Francis D. Bell. Ko tona kaha i kitea i te hui i tu ki Tarewa, Rotorua, Maehe 1st me 2nd, 1922. I tonoa e ia kia Sir Francis D. Bell. "Kia kua e kumea haeretia tenei kechi e te Kawanatanga me whakaoti tonu me hoki te mahara o te Kawanatanga ki te Piri Pono o te Arawa ki te Kawanatanga mai ano o mua tae mai ki te Pakanga nui ka taha nei." Tutuki ana ki tera ahua whakaotia ana i runga i te Rangimarie. No reira ka tika te mihi mo tenei tangata. Ehoa, e Rewini, kia ora koe.

*Mo te Roia, Fred Earl, K.C.—*Kaore he kupu mo to tatau roia, kua ea ona taumahatanga, ona rarururutanga, heoi ano te mea i toe ko te ata whakaputa atu i te mihi ki a ia mo te otinga o tenei take nui, ka rua ai nga mea nunui i oti i a ia mo te

Arawa—(1) Ko te Hiko i Okere e £3,000 ma N. Pikiāo; (2) ko nga moana nei hoki e £6,000 i ia tau i ia tau mo ake tonu atu. Hai ahakoa e hoa e te Aara engari ano koe i whiwhi i nga kai o te Rokiroki a to tupuna a Whakaotirangi kua whakaaetia nei e Te Poari Tiaki o te Arawa e £2,500 mau! Ka huiā nga moni kua utua kia koe i mua ka tino nui rawa ai ia koe. Na runga hoki o to mahi mo te Arawa i whakawhiwhia ai koe ki te ingoa K.C.

Mo Kapene Mea ara mo Tawa kai te tika ano nga mihi mona, ko ia ano tetahi i awhina i nga whakahaere timatanga o te keehi, haunga ia o ana mahi i te wa e ora ana nga rangatira o te Arawa, ahakoa he iti i a koe kaati ano i whai ō ano koe i haere ai ki a Te Arawa i te po. Korerotia atu kia ratau nga mahi a te Arawa kua tutuki nga mahi kua Tawharau te Waka.

Mo te Rangihiroa (Dr. P. H. Buck).—Koia nei tetahi i uru ki nga whakahaere timatanga tera ano e korerotia a muri ake nei. Ahakoa he waahi iti tau engari koina tetahi o nga neera (nail) i oti ai te whare. Mihi poto kia koe. Kia ora.

Mo nga tangata ake o te Arawa i whai waahi ki nga mahi mo nga Moana kai te pai ratau kei runga i te waka e tu ana, mo ratau te mahi mo ratau nga painga. Tera atu te roanga.

—*Raimona Heretaunga.*

MARAMATAKA A TE HAH.

HANUERE, 1926.

7th, 9: 14th, 5: 20th, 4: 28th, 3.

1. F. Te Kotinga	Ken. 17-9 Tin. 10-12	Roma 2: 17 Kor. 2: 8-18
3. S. Ratapu 2 i muri i te Whanautanga	Ihaia 42 Ihaia 43 or 44	Mat. 2 Mahi 2: 1-22 W
6. W. Whakaaturanga	Ihaia 60 Ihaia 49, 13-24	Ruka 3: 15-23 W Hoa 2: 1-12
10. S. Ratapu 1 i muri i te Whakaaturanga.	Ihaia 51 Ihaia 52: 13 me 53	Mat. 6: 1-19 W Mahi 6
17. S. Ratapu 2 i muri i te Whakaaturanga	Ihaia 55 Ihaia 57 or 61	Mat. 10: 1-24 G Mahi 10: 1-24
24. S. Ratapu 3 i muri i te Whakaaturanga	Ihaia 62 Ihaia 65 or 66	Mat. 13: 53 ki 14: 13 G Mahi 15: 1-30
25. M. Whakaturitanga o Paora	Ihaia 49, 1- 13 Her. 1: 1- 11	Kura. 1, 11 W Mahi 26: 1-21
31. S. Ratapu 3 i mua o Reneti	Ken. 1 & 2: 1-4 Ken. 2: 4	Whkt. 21, 1-9 V Whkt. 21: 9 ki 22: 6